Вугілля скінчилося; кадіб порожній; лопата лежить без діла; холодом дихає груба; мороз ходить по кімнаті; за вікном заклякли обсипані інеєм дерева: небо — лише срібна табличка для того, хто благає в нього допомоги. Треба дістати вугілля, не замерзати ж мені; за мною — безжальна груба, попереду мене — таке саме безжальне небо, і мені доводиться відчайдушно борсатися між ними, шукати допомоги десь посередині — у вугляра. Та вугляр уже звик до моїх прохань, отож треба якось особливо переконати його, що я не маю ані грудочки вугілля і що він тепер для мене — як сонце на небі. Я повинен прийти, мов жебрак, що охляв із голоду і хоче сконати на чужому порозі, і через те куховарка наливає йому гущі з випитої кави: отак і вугляр мені, хоч і з люттю, але пам'ятаючи заповідь "Не вбий!", шпурне в кадіб лопату вугілля.

Від того, як я з'явлюся до нього, залежатиме моя доля, тож я їду на кадобі. Верхи на кадобі, тримаючись за дужку — найпростішу вуздечку, я насилу спускаюся сходами донизу; проте внизу мій кадіб зводиться — велично, чудово; навіть верблюди, здригаючись від палиці погонича, не зводяться з землі так гарно, як він. Я їду по замерзлому провулку рівномірним клусом; я не опускаюся до рівня вхідних дверей, а часом здіймаюся аж до других поверхів. Але найвище я ширяю перед дверима вугляревого підвалу. Він згорбився внизу біля свого столика й щось пише; у підвалі так гаряче, що двері відчинені навстіж.

— Вуглярю! — гукаю я хрипким від морозу голосом, і обличчя мені огортає пара з уст. — Вуглярю, прошу, дай мені трохи вугілля. Мій кадіб такий порожній, що на ньому можна їхати верхи. Будь ласкавий. Як тільки зможу, я тобі заплачу.

Вугляр наставляє долоню до вуха.

— Мені не вчулося? — питає він через плече у своєї дружини, що сидить біля груби і плете мереживо. — Мені не вчулося? Покупець?

— Я нічого не чую, — каже жінка. Вона сидить спиною до вогню, втішається теплом, і груди її спокійно підіймаються й опускаються в лад роботі.

— О так! — гукаю я. — Це я, давній, вірний ваш покупець, тільки в мене саме немає грошей.

— Жінко, — каже вугляр, — там таки є хтось, не могло все це мені вчутися. Певне, якийсь давній, дуже давній покупець, що зумів так зворушити мене.

— Що ти вигадав, чоловіче?— каже жінка і на хвилину робить собі перепочинок — притискає мереживо до грудей. — Нікого там немає, провулок порожній, усі наші покупці вже мають вугілля; ми можемо на кілька днів замкнути крамницю і відпочити.

— Таж я сиджу тут на кадобі! — кричу я, і на очі мені від морозу набігають сльози. — Вигляньте, будь ласка, надвір, ви зразу побачите мене: я прошу одну лопату вугілля, а якщо дасте дві, то я буду найщасливіший у світі. Всі ж інші покупці вже забезпечені. Ох, якби я почув, що в моєму кадобі торохтить вугілля!

— Я йду, — мовить вугляр і вже дріботить короткими ногами до сходів.

Але дружина підбігає до нього, хапає за руку й каже:

— Нікуди ти не підеш. Як ти такий упертий, то я сама вийду. Згадай, як ти сьогодні вночі кашляв. Та задля діла, хай навіть воно тобі тільки вчулося, ти забуваєш і жінку й дитину і важиш своїми легенями. Я йду.

— Але ж назви йому всі ґатунки, що ми маємо на складі; ціну я тобі гукну.

— Гаразд,— мовить жінка і підіймається сходами надвір. Звичайно, вона зразу бачить мене.

— Моє поважання, добродійко! — гукаю я. — Мені треба тільки лопату вугілля, ось у цей кадіб; я сам одвезу його додому: лопату найгіршого вугілля. Я, звичайно, заплачу за нього, але згодом, згодом.

Оце "згодом, згодом" — яке ж воно подібне до бовкання дзвона і як воно дивно зливається з вечірнім передзвоном, що долинає з сусідньої церкви.

— То якого він хоче? — гукає вугляр.

— Ніякого, — відповідає йому дружина. — Тут нікого немає, я нікого не бачу і нікого не чую. От тільки на дзвініці вибило шосту, треба зачиняти. Мороз скажений. Завтра, мабуть, ми ще матимемо багато роботи.

Вона каже, що нікого не бачить і не чує, але все-таки відв'язує фартуха і пробує відігнати мене ним. На жаль, їй щастить зробити це. Мій кадіб має всі переваги доброго верхового коня, не має тільки однієї: не може опиратися. Він надто легкий. Жіночий фартух зганяє його з землі.

Вуглярева жінка чи то зневажливо, чи то задоволено махає рукою і повертає до підвалу.

— Злюко! — гукаю я їй услід. — Злюко! Я просив у тебе лопату найгіршого вугілля, і ти не дала мені.

І я підіймаюся у терени айсбергів і зникаю назавжди.

Переклад Євген Попович